

ОЦІНКА РИЗИКІВ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕТАП ЗАПОБІГАННЯ НЕБЕЗПЕК НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

Кружилко О. Є., д.т.н., ст. наук. співробітник, проф., Дзюрбан М. Г., студ. (каф. «Безпеки праці та охорони довкілля» ТОВ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»)

Анотація. Розглянуто процес оцінки ризиків на підприємствах, основні етапи оцінки, важливість застосування системного підходу при забезпеченні безпечних умов праці, моніторингу можливих ризиків.

Ключові слова: оцінка ризиків, небезпека, нещасний випадок, ідентифікація небезпек, безпека, працівник, контроль.

Abstract. The process of risk assessment at enterprises, the main stages of assessment, the importance of applying a systematic approach to ensuring safe working conditions, and monitoring possible risks are considered

Keywords: risk assessment, danger, accident, hazard identification, employee, control.

Вступ. Будь-яке підприємство здійснює свою діяльність та вибудовує свою стратегію ґрунтуючись на принципах сталого розвитку. Один з найважливіших напрямків кожної компанії є охорона праці та здоров'я працівників за кожним аспектом, пов'язаному з роботою та безпекою. Усвідомлена співпраця всіх учасників виробничого процесу, починаючи від власника підприємства до працівників має бути націлена на запобігання будь-яких нещасних випадків на виробництві. Оцінка ризиків – це інтерактивне дослідження всіх аспектів виконуваної роботи з метою встановлення, що може спричинити травму чи шкоду, розробку заходів щодо усунення небезпек, та за відсутності можливості їх усунення – впровадження профілактичних або захисних заходів для подолання цих ризиків. **Мета** проведення оцінки ризиків небезпек полягає в тому, щоб збільшити ймовірність та вплив позитивних подій за рахунок максимального зменшення небезпечних подій на працівників.

Аналіз стану питання. Рівень показників виробничого травматизму та професійної захворюваності є одним з головних показників стану охорони праці будь-якого підприємства. За даними Фонду соціального страхування України у 2022 році зареєстровано 4 877 потерпілих від нещасних випадків/гострих професійних захворювань на виробництві (з них 437 – смертельно), на яких складено акти за формою Н-1/П (страхові НВ), пов'язані з виробництвом. У порівнянні з аналогічними показниками 2021 р. кількість нещасних випадків зменшилася в 2,5 рази (з 12 315 до 4 877), кількість смертельно травмованих осіб зменшилася на 18,6 % (з 537 до 437), але показники залишаються критично високими. Так, за 2022 рік серед причин страхових нещасних випадків (загальний травматизм) переважають організаційні причини – 45,5% (з них саме невиконання вимог інструкцій з охорони праці та посадових обов'язків – 29,9%). Техногенні, природні, екологічні та соціальні причини – 37,0% (з них інші причини та соціальний конфлікт (війна) – 35,9%), психофізіологічні причини –

13,1% (з них особиста необережність потерпілого – 6,6%), технічні причини – 4,4% від загальної кількості травмованих [1].

Мета роботи: визначення основних етапів оцінки ризиків на підприємстві для запобігання виникнення небезпечних ситуацій.

Методики, матеріали і результати досліджень. Проведення оцінки ризиків передбачає запобігання небезпек на робочому місці працівників, але аналізуючи статистичні дані – вагому перевагу серед загальної кількості нещасних випадків на виробництві займають звичайне невиконання, або нехтування правил безпеки безпосередньо працівниками. Проблема полягає у тому, що превентивні заходи на підприємствах впроваджуються або формально, або досить повільно.

Кожне підприємство здатне обирати свій оптимальний підхід до організації системи управління охороною праці, але впровадження будь яких змін повинно бути виважене та послідовне. Оцінка ризиків є найбільш ефективним превентивним заходом, під час якої враховуються не тільки несприятливі події і нещасні випадки, які сталися раніше, але і небезпеки, які поки що не викликали несприятливих наслідків. Оцінка ризику – це процес послідовних дій: визначення та оцінка небезпек, оцінка їх впливу, характеристика ризику, можливості його зниження до прийняттого рівня.

Взагалі, оцінку ризиків поділяють на два типи: якісного та кількісного оцінювання. Ці два типи оцінки доповнюють один одного, оскільки спочатку слід визначити можливі ризики та ступінь їх важливості методами якісної оцінки, а вже потім за допомогою методів кількісної оцінки прорахувати як цей ризик вплине на компанію. Дуже важливо визначити рівень ризику для подальшого прорахунку рівня прийняттого ризику (тобто такого, за якого наявні заходи безпеки буде визначено, як достатні, щоб почати роботу, але все одно такий ризик потрібно залишати на контролі).

Серед етапів оцінки ризиків найскладніший – це саме ідентифікація небезпек. Цей етап потребує комплексного аналізу інформації попередніх періодів та актуальних даних про спостереження за виконанням робочих завдань на робочих місцях; спостереження за виробничим середовищем; аналізу правових норм; технічної літератури; наявної документації про нещасні випадки на виробництві (статистика травматизму та відомості про небезпечні чинники); інформації про причини та обставини виникнення випадків травматизму; документації щодо експлуатації, технічного обслуговування та технічні дані про використовувані машини, обладнання та пристрої. Перелік не є вичерпним, в залежності від напрямку виробництва, тому що, етап ідентифікації небезпек безпосередньо пов'язаний з подальшими етапами оцінки – визначення осіб, що наражаються на небезпеку, визначенням ступеню ризику, здійснення превентивних заходів. Для ідентифікації небезпек та аналізу ризиків доцільно використовувати одночасно декілька методів, наприклад: матрицю наслідків/ймовірності, HAZID, Елмері тощо. Оцінка ризику передбачає дослідження стану, ситуації за наявними ознаками небезпеки, невизначеності та (або) випадковості, власне на підставі такої оцінки здійснюється управління

ризиком, тобто вчиняються певні дії в умовах небезпеки, невизначеності або випадковості. Відповідно до отриманих результатів, умовами для зниження рівню ризику є послідовне виконання ієрархії засобів та методів управління, відповідно до міжнародного стандарту ISO 45001:2018.

Висновки. При оцінці ризиків слід визнавати, що неможливо в більшості ситуацій повністю позбутися ризику, отже необхідно визначити рівень припустимого ризику – рівень, коли ризик перестає бути загрозливим для підприємства. З'ясування ризикових пріоритетів, означає їх ранжування для визначення прийнятності, як слідство, рухаючись від інформації про ймовірність та частоту негативних подій, можна передбачити імовірність кінцевої події, та нівелювати негативні наслідки.

Впровадження заходів ризик-орієнтованого підходу та управління ризиками, має не лише забезпечити підприємства надійною системою безпеки праці на основі концепції прийнятного ризику, а призвести до подолання негативної тенденції зростання нещасних випадків на виробництві, зменшення людських втрат, фінансових збитків та іншої шкоди.

Література

1. Статистичні дані фонду соціального страхування України про профілактику виробничого травматизму та професійних захворювань за 2022 рік. – Електронний ресурс - URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/971983>; <http://www.fssu.gov.ua/fse/doccatalog/document?id=985076> (дата звернення – 28.04.2023 р.)